

Brussel, 28 maart 2023  
(OR. en)

6819/23

ECOFIN 187  
UEM 46  
SOC 143  
EMPL 100  
COMPET 143  
ENV 174  
EDUC 74  
RECH 62  
ENER 92  
JAI 214  
GENDER 21  
ANTIDISCRIM 21  
JEUN 40  
SAN 100

#### **WETGEVINGSBESLUITEN EN ANDERE INSTRUMENTEN**

---

Betreft: AANBEVELING VAN DE RAAD over het economisch beleid van de  
eurozone

---

## **AANBEVELING VAN DE RAAD**

**van ...**

**over het economisch beleid van de eurozone**

DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name artikel 136, lid 1, in samenhang met artikel 121, lid 2,

Gezien Verordening (EG) nr. 1466/97 van de Raad van 7 juli 1997 over versterking van het toezicht op begrotingssituaties en het toezicht op en de coördinatie van het economisch beleid<sup>1</sup>, en met name artikel 5, lid 2,

Gezien Verordening (EU) nr. 1176/2011 van het Europees Parlement en de Raad van 16 november 2011 betreffende de preventie en correctie van macro-economische onevenwichtigheden<sup>2</sup>, en met name artikel 6, lid 1,

---

<sup>1</sup> PB L 209 van 2.8.1997, blz. 1.

<sup>2</sup> PB L 306 van 23.11.2011, blz. 25.

Gezien de aanbeveling van de Europese Commissie,

Gezien de conclusies van de Europese Raad,

Na raadpleging van het Economisch en Financieel Comité,

Na raadpleging van het Comité voor de economische politiek,

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) Het economisch herstel van de eurozone in de periode na de COVID-19-pandemie is onderbroken door een reeks externe schokken. Met name dankzij een doortastende economische beleidsrespons, op zowel nationaal als Unieniveau, en de opheffing van beperkende maatregelen, gaf de eurozone in 2021 en in 2022 een solide bbp-groei te zien, namelijk respectievelijk 5,3 % en 3,5 %. Ook de arbeidsmarkt is veerkrachtig gebleken, met een werkloosheid die in 2022 op een laagterecord van 6,7 % uitkwam. De stijging van de mondiale energieprijzen, de toegenomen onzekerheid en de verstoringen van aanvoerketens als gevolg van de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne hebben in de tweede helft van 2022 tot een duidelijke vertraging van de economische bedrijvigheid geleid. De prognoses voor 2023 moesten door de energiecrisis neerwaarts worden bijgesteld. Al bij al zou de bbp-groei in de eurozone afnemen tot amper 0,3 % in 2023, om pas in 2024 weer 1,5 % te zien te geven. De energiemarkt en de markten voor andere grondstoffen hebben de inflatie aangejaagd, die na verloop van tijd is verspreid naar andere producten en in 2022 uitkwam op 8,4 %. De verwachting is nu dat de inflatie de komende maanden hoog zal blijven en in 2023 op 6,1 % zal blijven, om pas in 2024 weer af te nemen. De arbeidsmarkten zouden robuust blijven aangezien de vraag naar arbeid hoog blijft. Nu een groot deel van de bedrijven nog steeds een tekort aan arbeidskrachten meldt, zal de werkloosheid volgend jaar slechts licht stijgen, voordat ze in 2024 opnieuw zal dalen. Inmiddels is het zo dat de nominale loongroei in 2023 zou toenemen, maar onder het inflatieniveau zou blijven, met een daling van de koopkracht voor huishoudens tot gevolg.

Tegen die achtergrond is het overschot op de lopende rekening van de eurozone teruggelopen, in lijn met het sterk verslechterende energietoestand, en, wat de toekomst betreft, zal de nominale depreciatie van de euro tegenover de Amerikaanse dollar en bepaalde andere valuta sinds de tweede helft van 2021, gelet op de hoge energiekosten, waarschijnlijk slechts een bescheiden impuls geven aan het concurrentievermogen.

- (2) De verslechtering van de macro-economische omstandigheden en de grote prijsverschillen tussen lidstaten vormen een probleem voor de convergentie van inkomens en conjunctuercyclus in de eurozone. Hoewel de COVID-19-pandemie tot (grotendeels tijdelijk) sterker uiteenlopende macro-economische prestaties heeft geleid, heeft zij een beperkt en tijdelijk effect gehad op de synchronisatie van de conjunctuercyclus. De energiecrisis brengt nieuwe heterogene macro-economische gevolgen in de eurozone mee. Door de onderlinge verschillen tussen landen wat betreft de energiemix en het beleid om de gevolgen van de energieschok te dempen, zijn de nominale inflatie en de kerninflatie binnen de eurozone sterk uiteen beginnen te lopen. Hogere energieprijzen en druk op aanvoerketens hebben een ongelijk effect gehad op de be- en verwerkende industrie en de diensten in de lidstaten van de eurozone, en zouden kunnen resulteren in een uiteengroeien van het relatieve concurrentievermogen. Volgens de beschikbare indicatoren zouden de verschillen in concurrentievermogen binnen de eurozone tot dusver weliswaar beperkt zijn, maar recentelijk zijn de saldo's op de lopende rekening binnen de eurozone verder uiteen gaan lopen, in hoofdzaak als gevolg van een verslechtering van het energietoestand.

- (3) Om met het beleid adequaat en gecoördineerd te reageren op verslechterende economische vooruitzichten en hoge inflatie, moeten het monetair beleid en het begrotingsbeleid voldoende gekalibreerd en coherent zijn. De hoge inflatie moet met het monetair beleid worden aangepakt. De Europese Centrale Bank (ECB) staat klaar om eventuele risico's van ongewenste, ongecontroleerde marktdynamiek die een ernstige bedreiging vormt voor de transmissie van het monetair beleid in de eurozone, tegen te gaan. In het huidige klimaat zou een brede budgettaire expansie om de vraag te ondersteunen, de inflatiedruk verder aanjagen. De overheidsschuld is in diverse lidstaten van de eurozone hoog. Dat vereist een begrotingsbeleid met de nodige differentiatie tussen lidstaten volgens hun economische en budgettaire situatie, zoals de Raad heeft aanbevolen in zijn aanbevelingen van 12 juli 2022 over de nationale hervormingsprogramma's en met adviezen van de Raad over de stabiliteitsprogramma's 2022 van elke lidstaat.<sup>1</sup> Ook moet het beleid klaar staan om de nationaal gefinancierde huidige primaire uitgaven aan te passen aan de evoluerende situatie en daarbij de schuldpositie houdbaar te houden. Tegelijk is het zo dat gerichte en tijdelijke begrotingsmaatregelen nodig zijn om kwetsbare mensen en ondernemingen te ondersteunen, en om banen en menselijk kapitaal te behouden, waarbij prijssignalen worden gehandhaafd en de nodige stimuli worden gegeven om het energieverbruik te verminderen. Nauwe coördinatie van de beleidsrespons tussen lidstaten blijft van cruciaal belang. Het arbeidsmarktbeleid en het sociaal beleid zijn ook belangrijk om de sociale gevolgen van hoge inflatie weg te werken. Het gemiddelde loon bleef in 2022 achter bij de inflatie.

---

<sup>1</sup> Aanbeveling van de Raad van 12 juli 2022 over de nationale hervormingsprogramma's en met adviezen van de Raad over de stabiliteitsprogramma's 2022 (PB C 334 van 1.9.2022, blz. 1, 35, 44, 52, 60, 70, 96, 104, 112, 120, 128, 146, 154, 162, 181, 197, 205, 213, 221).

Wat de toekomst betreft, zullen loonontwikkelingen zorgvuldig moeten worden afgewogen om de koopkracht van loontrekkers te beschermen – met vooral aandacht voor mensen met een laag loon – maar moet wel het risico worden vermeden dat lonen de inflatie aanjagen en de zich aftekenende verschillen inzake concurrentievermogen binnen de eurozone en internationaal vergroten. Het bevorderen van hoogwaardige werkgelegenheid kan er ook toe bijdragen de consumptie te schragen. Een actieve rol voor sociale partners helpt om uitdagingen in kaart te brengen, ook wat betreft de specifieke uitdagingen voor de monetaire unie, zorgt voor betere beleidsoplossingen en vergroot het draagvlak voor de agenda van het economische en sociale beleid. Beleidsmaatregelen aan de aanbodzijde kunnen ook helpen om de inflatie terug te dringen door sneller alternatieve energievoorziening uit te bouwen, de concurrentie en innovatie te vergroten, de toewijzing van middelen te verbeteren en de productiviteitsgroei te ondersteunen. Risico's voor de financiële stabiliteit moeten verder gemonitord worden.

- (4) De bij Verordening (EU) 2021/241 van het Europees Parlement en de Raad<sup>1</sup> ingestelde herstel- en veerkrachtfaciliteit (de “faciliteit”) en de fondsen in het kader van het cohesiebeleid zijn cruciale instrumenten om de veerkracht van de eurozone te versterken en de convergentie te ondersteunen. De uitvoering van de faciliteit in de lidstaten van de eurozone zit goed op schema: meer dan 136 000 000 000 EUR aan prefinanciering is uitgekeerd en de intermediaire en finale streefdoelen worden gehaald. Sinds de uitbraak van de COVID-19-pandemie hebben de programma's van het cohesiebeleid meer dan 82 000 000 000 EUR uitgekeerd aan lidstaten van de eurozone. De faciliteit en de fondsen van het cohesiebeleid dragen via diverse kanalen bij aan de beleidsprioriteiten van de eurozone: zowel ondersteuning van de economische activiteit via extra investeringen als, op langere termijn, de geplande investeringen en structurele hervormingen moeten de groene en de digitale transitie ondersteunen en tegelijk een grotere toename van productiviteit en potentiële output stimuleren, en moeten de lidstaten veerkrachtiger maken. Een groot percentage van de investeringen en hervormingen in het kader van de faciliteit is relevant voor de uitvoering van de beleidsprioriteiten voor de eurozone die zijn vastgelegd in eerdere aanbevelingen voor de eurozone. Daarom is de verdere uitvoering van overeengekomen hervormingen en investeringen volgens het voorgenomen tijdschema van essentieel belang om de hervormingsdynamiek vast te houden.

---

<sup>1</sup> Verordening (EU) 2021/241 van het Europees Parlement en de Raad van 12 februari 2021 tot instelling van de herstel- en veerkrachtfaciliteit (PB L 57 van 18.2.2021, blz.17).



- (5) De in de mededeling van de Commissie van 22 november 2022 vervatte jaarlijkse duurzamegroei-analyse schetst de belangrijkste beleidsprioriteiten en -richtsnoeren voor het komende jaar om voor een coherente economische beleidsrespons op Unieniveau te zorgen. De jaarlijkse duurzamegroei-analyse is opgebouwd rond de vier dimensies van concurrerende duurzaamheid: ecologische duurzaamheid, billijkheid, productiviteit en macro-economische stabiliteit, en sluit aan bij de duurzameontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties. Daarnaast maakt de Commissie in het op 22 november 2022 gepubliceerde waarschuwingsmechanismeverlag 2023 de analyse van potentiële macro-economische onevenwichtigheden die een hinderpaal kunnen zijn voor het correcte functioneren van economieën van lidstaten, de economische en monetaire unie en de Unie als geheel.
- (6) De snelle stijging van de inflatie in het afgelopen jaar maakte wereldwijd een snelle bijsturing van de koers van het monetaire beleid noodzakelijk. De ECB is begonnen met de normalisering van het monetaire beleid om ervoor te zorgen dat de inflatie snel opnieuw spoort met de middellangetermijndoelstelling van 2 %. Ook heeft de ECB aangegeven dat de normalisering van rentetarieven zal doorgaan, rekening houdende met de evolutie van de economische data. Knelpunten aan de aanbodzijde spelen een belangrijke rol bij de recente inflatieopstoot, en verschillen in inflatie maken van het voeren van een monetair beleid een nog grotere uitdaging. Een gelijkmatige transmissie van de beleidskoers in de hele eurozone is een noodzakelijke randvoorwaarde, wil het monetaire beleid zijn opdracht kunnen vervullen.

- (7) De begrotingskoers van de eurozone, gemeten als de veranderingen in netto primaire uitgaven ten opzichte van de gemiddelde potentiële groei, zou volgens ramingen van de Commissie expansief zijn in 2022 en grotendeels neutraal in 2023, maar zou expansief worden indien aanvullende steunmaatregelen voor energie worden genomen of de huidige maatregelen worden verlengd in 2023. In 2023 moet met het begrotingsbeleid worden vermeden dat de inflatie-effecten van de huidige aanbodschokken zich versterken en, zowel op het nationale niveau als voor de eurozone als geheel, is een ruime begrotingsimpuls voor de economie niet raadzaam. Die uitdaging speelt vooral in lidstaten die te maken hebben met hoge kerninflatie, mede in het licht van de zware economische en maatschappelijke problemen als gevolg van de aantasting van de koopkracht van loontrekkers, met name mensen met een laag loon. Daarbij komt dat het begrotingsbeleid prudent moet blijven en hogere investeringen moet combineren met het beheersen van de groei van de netto primaire lopende uitgaven. In die context spoort de verwachte verdere toename van de absorptie van faciliteitsmiddelen en de verdere toename van nationaal gefinancierde investeringen in de lidstaten met de noodzaak om de overheids- en particuliere investeringen ten behoeve van de groene en de digitale transitie en van de energiezekerheid uit te breiden. Tegelijkertijd zou een wendbaar begrotingsbeleid helpen om een antwoord te bieden op de grote onzekerheid en de sterke neerwaartse risico's voor de economische vooruitzichten, zonder dat de prikkels voor de energietransitie worden aangetast. De COVID-19-pandemie heeft geleid tot zeer hoge schulden in de eurozone, en hoewel de overheidsschuld naar verwachting zal dalen, zal die wel ruim boven het niveau van vóór de pandemie blijven. Hoewel houdbaarheidsrisico's voor de korte termijn grotendeels zijn afgenomen, blijven die op middellange tot lange termijn in diverse lidstaten groot, en zullen rentestijgingen naar verwachting geleidelijk leiden tot een hogere schuldenlast.

- (8) Om een antwoord te bieden op de stijging van de energieprijzen, hebben de lidstaten van de eurozone noodmaatregelen genomen die naar raming 1,25 % van het bbp in 2022 en tot 1 % van het bbp in 2023 vertegenwoordigen, waarbij de verwachte daling afhankelijk is van ontwikkelingen van de energieprijzen en de voorgenomen afschaling van de maatregelen in dat verband. Op basis van de economische najaarprognoses 2022 van de diensten van de Commissie zijn de tot dusver genomen maatregelen gericht op het dempen van prijsstijgingen en zijn slechts 20 % ervan gerichte inkomensmaatregelen. De budgettaire kostprijs van dat soort steunmaatregelen moet worden beperkt, waarbij rekening moet worden gehouden met de verdelingseffecten ervan tussen inkomensgroepen, het effect op de vraag naar energie en investeringen in de groene transitie, mogelijke verstoringen van de interne markt en negatieve overloopeffecten tussen lidstaten. Daarom is het belangrijk om overeenstemming te bereiken over een gemeenschappelijke aanpak. Met name een goed gekalibreerd tweesporenmodel voor energieprijzen, waarbij kwetsbare verbruikers tot een bepaald verbruiksniveau gereguleerde prijzen genieten, en andere regelingen waarmee vergelijkbare doelstellingen worden bereikt, rekening houdend met nationale kenmerken, zijn het onderzoeken waard. Daarnaast zou kunnen worden nagedacht over passende manieren om de steun af te bouwen naarmate de druk op de energieprijzen afneemt. Naast tijdelijke energiemaatregelen kunnen overheids- en particuliere investeringen helpen de energieonafhankelijkheid en -zekerheid en de groene transitie te stimuleren. Sinds de wereldwijde financiële crisis heeft de eurozone te kampen met lage niveaus van zowel particuliere als overheidsinvesteringen.

Stappen die het beleid heeft gezet in reactie op de COVID-19-crisis, met de uitzonderlijke steun van NexGenerationEU, hebben geholpen om het niveau van overheidsinvesteringen op peil te houden, met een positief effect op potentiële groei, met name in de lidstaten met de hoogste overheidsschuld. Verdere particuliere en overheidsinvesteringen, met name via de uitvoering van de herstel- en veerkrachtplannen, van de programma's voor het cohesiebeleid en van de nationale energie- en klimaatplannen die tussen nu en juni 2023 door de lidstaten moeten worden geactualiseerd, zijn van cruciaal belang voor duurzame en op cohesie gerichte groei en om de groene en de digitale transitie te verwezenlijken.

- (9) Op 9 november 2022 heeft de Commissie een mededeling over een leidraad voor een hervorming van het EU-kader voor economische governance bekendgemaakt om het economisch toezicht en de beleidscoördinatie in de Unie te verbeteren. Doel van die mededeling is een eenvoudigere en geïntegreerde structuur voor het macrofinanciële toezicht vast te stellen die de schuldpositie houdbaar moet houden en duurzame en inclusieve groei moet bevorderen. De centrale onderdelen van die mededeling beogen een vereenvoudiging van het kader, het verbeteren van het draagvlak in de lidstaten en een versterking van de handhaving. In die mededeling wordt voorgesteld de begrotingstrajecten uiteen te zetten in structurele begrotingsplannen voor de middellange termijn die de lidstaten voorstellen – binnen een transparant gemeenschappelijk Uniekader. Die plannen, die door de Raad zouden worden aangenomen, zouden een bundeling zijn van begrotings-, hervormings- en investeringstoezeggingen ter ondersteuning van de houdbaarheid van de schuldpositie en duurzame groei, en zouden de Unieprioriteiten en de nationale prioriteiten weergeven. De hervormings- en investeringstoezeggingen in het nationale structurele begrotingsplan voor de middellange termijn zouden ruimte bieden voor een langere budgettaire aanpassingsperiode.

De referentiewaarden van het Verdrag van 3 % van het bbp voor het tekort en 60 % van het bbp voor de schuld zouden weliswaar behouden blijven, maar het kader zou berusten op een sterker risicogericht toezicht waarin de klemtoon ligt op de houdbaarheid van de schuldpositie. Wat betreft de procedure voor macro-economische onevenwichtigheden is het van belang dergelijke onevenwichtigheden op gecoördineerde en evenwichtige wijze te blijven aanpakken. In de mededeling van de Commissie wordt een meer prospectief kader voorgesteld waarmee opduikende risico's kunnen worden vastgesteld naarmate die zich ontwikkelen. De beoordeling van de vraag of er sprake is van onevenwichtigheden, zou verder gebaseerd blijven op de drie criteria van ernst, evolutie en beleidsrespons. De criteria evolutie en beleidsrespons van de betrokken lidstaat zouden echter zwaarder doorwegen in de beoordeling.

- (10) De arbeidsmarkt in de eurozone heeft blijk gegeven van opvallende veerkracht, dankzij de ondersteuning vanuit het beleid tijdens de COVID-19-crisis. In het eerste kwartaal van 2022 was het totale aantal gewerkte uren hoger dan vóór de pandemie, en de werkgelegenheid is in de eerste helft van 2022 blijven toenemen tot historisch hoge niveaus in het tweede kwartaal van 2022, waardoor de werkloosheidscijfers daalden tot 6,8 %, het laagste niveau sinds de invoering van de euro. Wel blijft er nog ruimte voor verbeteringen wat betreft de integratie op de arbeidsmarkt van vrouwen, jongeren, ouderen, mensen met een handicap en kwetsbare groepen. Wat de toekomst betreft, zou de verwachte vertraging van de economische bedrijvigheid gaan wegen op de werkgelegenheidsvooruitzichten, met een werkloosheidspercentage dat in 2023 licht zou stijgen. Er is weinig bewijs voorhanden dat de COVID-19-crisis tot een structurele verslechtering heeft geleid wat betreft de afstemming tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt.

Wel laat de arbeidsmarkt aanzienlijke verschillen zien tussen lidstaten en sectoren. Sinds 2019 was de banencreatie het grootst in de sectoren informatietechnologie en professionele diensten, terwijl in de sectoren accommodatie en levensmiddelen banenverlies viel waar te nemen. Demografische veranderingen zullen waarschijnlijk ook een rol spelen bij de verkrapping van arbeidsmarkten in de eurozone. Adequate en doeltreffende investeringen in kwalitatief onderwijs en kwalitatieve opleiding in alle leeftijdsfasen zullen van cruciaal belang zijn om huidige en toekomstige tekorten aan vaardigheden te verminderen en de groene en digitale transitie te ondersteunen. De loongroei is in de loop van 2022 iets toegenomen, hetgeen resulteerde in een geaggregeerde stijging van de loonkosten per eenheid product. Toch bleef die groei al bij al bescheiden en zou hij ruim onder de inflatie blijven. De verwachting is dat de reële beloning per werknemer met 2,8 % krimpt in 2022 en nog eens met 0,9 % in 2023, om dan in 2024 een deel van het verlies goed te maken. Verankerde inflatieverwachtingen spelen een cruciale rol bij het dempen van het risico dat snel stijgende looneisen de inflatie verder opstuwen.

- (11) Structurele hervormingen, zoals die in het kader van de Europese Green Deal of de groene en de digitale hervormingen met de steun van de faciliteit, met name na de wijzigingen die bij Verordening (EU) 2023/435 van het Europees Parlement en de Raad<sup>1</sup> in Verordening (EU) 2021/241 zijn aangebracht om het in de mededeling van de Commissie van 18 mei 2022 vervatte REPowerEU-plan uit te voeren, zijn van essentieel belang om de interne markt en de veerkracht van de economieën van de eurozone te versterken. In dat verband is het ook van belang de in 2022 door de Raad in het kader van het Europees Semester aanbevolen landenspecifieke hervormingen uit te voeren. De productiviteit en de groei kunnen toenemen dankzij een verdere verbetering van het ondernemingsklimaat, onder meer door de belemmeringen voor investeringen en voor herallocatie van kapitaal af te bouwen, overheidsdiensten te moderniseren, sneller vergunningen af te geven en tegelijkertijd het milieu te beschermen, en restrictieve regelgevingskaders op te heffen. Hervormingen, in combinatie met investeringen, zijn bepalend om de groene en de digitale transitie waar te maken, met name wat betreft het verbeteren van de energie-efficiëntie, het ondersteunen van de transitie naar klimaatneutraliteit, het vergroten van de voorziening en de uitrol van hernieuwbare energie, alsook om om- en bijscholing te ondersteunen. Door de snelle en persistente stijging van energieprijzen zijn de bedrijfsmodellen van energie-intensieve bedrijfstakken en het midden- en kleinbedrijf onder druk komen te staan, met gevolgen voor banen en menselijk kapitaal. Doeltreffende insolventieregelingen kunnen de transitie ondersteunen en kunnen het gemakkelijker maken om middelen te heralloceren. Binnen de eurozone bestaan er nog steeds grote onderlinge verschillen in de insolventieregelingen. Door die regelingen doeltreffender te maken en meer te harmoniseren, zouden de economische aanpassing en de interne markt voor kapitaal worden ondersteund.

---

<sup>1</sup> Verordening (EU) 2023/435 van het Europees Parlement en de Raad van 27 februari 2023 tot wijziging van Verordening (EU) 2021/241 wat betreft REPowerEU-hoofdstukken in herstel- en veerkrachtplannen en tot wijziging van Verordeningen (EU) nr. 1303/2013, (EU) 2021/1060 en (EU) 2021/1755 en Richtlijn 2003/87/EG (PB L 63 van 28.2.2023, blz. 1).

- (12) De banksector heeft zich in 2022 over het algemeen weerbaar getoond. Hoewel de banksector in de eurozone als geheel goed gekapitaliseerd is en zijn winstgevendheid sinds 2021 heeft zien verbeteren, kan een scherpe verslechtering van de macro-economische vooruitzichten, in combinatie met hogere rentes en dus meer kosten voor leners, resulteren in een geringere activakwaliteit. In een context van aangescherpte toegang tot krediet zijn tijdige monitoring van de risico's, een proactieve houding tegenover debiteuren en actief beheer van niet-renderende leningen van belang om ervoor te zorgen dat banken de economie kunnen blijven financieren. De weerbaarheid van kredietinstellingen kan worden afgeremd door structurele factoren, zoals overcapaciteit en concurrentie van nieuwe aanbieders van financiële diensten. Op de financiële markten kunnen zich ook andere risico's voordoen. Met name kunnen hogere risicopremies en strengere liquiditeitsvoorwaarden leiden tot een daling van de activaprijzen. Door margin calls kan de druk daardoor nog sterker toenemen, bovenop de liquiditeitsstress waarmee sommige energiebedrijven nu al worden geconfronteerd. Ook zal nauwlettend moeten worden gemonitord hoe de woningmarkt en de markt voor commercieel vastgoed reageren op rentestijgingen, aangezien een afgenomen vraag en een verslechtering van de terugbetalingscapaciteit neerwaartse druk kunnen uitoefenen op woningprijzen en conjunctuurrisico's kunnen versterken, met name in de lidstaten van de eurozone waar de schuld van huishoudens hoog is. Daarnaast vragen toegenomen cyberrisico's meer aandacht, en Verordening (EU) 2022/2554 van het Europees Parlement en de Raad<sup>1</sup> zal zorgen voor een versterking van de veerkracht van financiële ondernemingen wat betreft risico's op het gebied van informatie- en communicatietechnologie. In september 2022 heeft het Europees Comité voor systeemrisico's Aanbeveling ESRB/2022/7 gedaan, met daarin een waarschuwing waarbij instellingen uit de particuliere sector, marktdeelnemers en betrokken autoriteiten werden verzocht zich te blijven voorbereiden op scenario's met staartrisico's.

---

<sup>1</sup> Verordening (EU) 2022/2554 van het Europees Parlement en de Raad van 14 december 2022 betreffende digitale operationele weerbaarheid voor de financiële sector en tot wijziging van Verordeningen (EG) nr. 1060/2009, (EU) nr. 648/2012, (EU) nr. 600/2014, (EU) nr. 909/2014 en (EU) 2016/1011 (PB L 333 van 27.12.2022, blz. 1).



- (13) In juni 2022 is de Eurogroep overeengekomen dat de werkzaamheden met betrekking tot de toekomst van de bankenunie van nu af aan gericht moeten zijn op het versterken van het gemeenschappelijk kader voor bankencrisisbeheer en nationale depositogarantiestelsels, zodat er een kader is dat voor alle soorten banken geschikt is. De Eurogroep heeft toegezegd om vervolgens de stand van de bankenunie te bezien en op basis van een consensus mogelijke verdere maatregelen vast te stellen met betrekking tot de andere resterende elementen teneinde de bankenunie te versterken en te voltooien. De Commissie heeft aangekondigd dat zij in de eerste helft van 2023 met een wetgevingsvoorstel inzake het kader voor crisisbeheer en depositoverzekering wil komen. Aanpassingen aan het kader voor crisisbeheer en depositoverzekering kunnen ertoe bijdragen de banksector in de eurozone weerbaarder te maken. Ook heeft de Commissie aangekondigd dat zij in de eerste helft van 2023 een wetgevingsvoorstel zal indienen voor de invoering van de digitale euro en het regelen van de belangrijkste aspecten ervan, een en ander onder voorbehoud van het besluit van de medewetgevers. Een mogelijk besluit over de uitgifte van de digitale euro zou door de Raad van bestuur van de ECB worden genomen nadat een mogelijke uitvoeringsfase is afgerond. Een digitale euro, die complementair zou zijn aan contanten, zou meerdere voordelen voor de economie van de eurozone met zich mee kunnen brengen. Daarmee zou met name de digitalisering van de economie en de innovatie op het gebied van betalingen worden ondersteund en de internationale rol van de euro worden versterkt. De ontwikkeling van een digitale euro, mede tegen de achtergrond van de actuele geopolitieke situatie, zou de economische en financiële autonomie van de eurozone en de Unie kunnen vergroten,

BEVEELT AAN dat de lidstaten van de eurozone in de periode 2023–2024 zowel individueel, onder meer via de uitvoering van hun herstel- en veerkrachtplannen, als collectief binnen de Eurogroep, de volgende acties ondernemen:

- 1) Afzien van het verlenen van generieke steun voor de geaggregeerde vraag in 2023, maar wel betere gerichte begrotingsmaatregelen nemen om de gevolgen van hoge energieprijzen voor kwetsbare huishoudens en levensvatbare ondernemingen aan te pakken en de flexibiliteit behouden om zich wanneer nodig te kunnen aanpassen aan de snel veranderende situatie. Het nationale begrotingsbeleid in alle lidstaten blijven coördineren om de schuldpositie houdbaar te houden en het groeipotentieel op duurzame wijze te vergroten, zodat het monetaire beleid er gemakkelijker voor kan zorgen dat de inflatie spoedig opnieuw spoort met de ECB-middellangetermijndoelstelling van 2 %.
- Overeenstemming bereiken over een gemeenschappelijke aanpak en overwegen om met name brede prijsmaatregelen te vervangen door een goed gekalibreerd kostenefficiënt tweesporenmodel voor energieprijzen dat aanspoort tot energiebesparing, of andere regelingen waarmee vergelijkbare doelstellingen worden bereikt, rekening houdend met de nationale kenmerken, en nadenken over passende manieren om de steun af te bouwen naarmate de druk op de energieprijzen afneemt. Begrotingsstrategieën voor de middellange termijn met de nodige differentiatie vaststellen, door middel van geleidelijke en duurzame consolidatie, alsook door middel van investeringen en hervormingen, om prudente begrotingssituaties op middellange termijn tot stand te brengen.

- 2) Een hoog niveau aan overheidsinvesteringen handhaven en particuliere investeringen aanmoedigen, want die zijn nodig om economische en sociale veerkracht te stimuleren en om de duale groene en digitale transitie te ondersteunen, onder meer voor grotere energie-efficiëntie, en voor de transitie naar hernieuwbare energiebronnen. De programma's van het cohesiebeleid en hun herstel- en veerkrachtplannen uitvoeren, er daarbij op toezien dat hervormingen en investeringen tijdig worden uitgevoerd, en ervoor zorgen dat actualiseringen van de plannen doelgericht zijn, rekening houden met de veranderende economische situatie en het algemene ambitieniveau van de plannen niet verlagen. Verdere stappen zetten, onder meer via de REPowerEU-hoofdstukken in de herstel- en veerkrachtplannen, en via nationale energie- en klimaatplannen, om de energietransitie te versnellen en de energieonafhankelijkheid van de Unie te vergroten.
- 3) In overeenstemming met nationale praktijken en met inachtneming van de rol van sociale partners loonontwikkelingen ondersteunen die het verlies aan koopkracht van loontrekkers, met name van kleinverdieners, beperken, maar wel de middellangetermijnontwikkelingen op het gebied van productiviteit tot uiting brengen en de tweederonde-effecten op de inflatie beperken. Sociale steunregelingen uitwerken en, waar nodig, aanpassen om kwetsbare huishoudens te helpen om te gaan met de energieschok en de groene en de digitale transitie, en het toegenomen armoederisico aanpakken. Het actieve arbeidsmarktbeleid verder versterken en maatregelen nemen om de tekorten aan vakmensen aan te pakken en hoogwaardige werkgelegenheid te bevorderen. De sociale partners effectief betrekken bij de beleidsvorming en het sociaal overleg versterken.

- 4) Erop toezien dat de steun aan ondernemingen, met name aan kleine en middelgrote ondernemingen die vanwege de energiecrisis financieel onder druk kwamen te staan, kosteneffectief, tijdelijk en op levensvatbare bedrijven gericht is. De verstrekte steun zou prikkels moeten bevatten voor energie-efficiëntie en hernieuwbare energie, en tegelijkertijd het gelijke speelveld en de integriteit van de interne markt veilig moeten stellen, onder meer via de tijdelijke kaderregeling voor crisissteun. Het ondernemingsklimaat verbeteren, met name door de concurrentie te versterken en de efficiëntie van insolventiekaders te vergroten zodat faillissementen en bedrijfsherstructureringen doeltreffend en snel kunnen worden afgehandeld. Bijdragen aan de vooruitgang richting de kapitaalmarktenunie.
- 5) De macrofinanciële stabiliteit veilig stellen, de kredietkanalen voor de economie in stand houden en het risico van financiële fragmentatie vermijden. Risico's monitoren die met name verband houden met spanningen in de energiesector, aanscherping van de financiële voorwaarden, niet-renderende activa, niveaus van de particuliere schuldpositie en ontwikkelingen op vastgoedmarkten. Verder werken aan de voltooiing van de bankenunie, met als volgende stap de hervorming van het huidige kader voor crisisbeheer en depositoverzekering. Actief blijven meewerken aan de voorbereidende werkzaamheden voor de mogelijke invoering van een digitale euro.

Bij verdere stappen in de verdieping van de economische en monetaire unie zouden de ervaringen moeten worden meegenomen die zijn opgedaan bij de vormgeving en uitvoering van de omvattende economische Uniebeleidsrespons op de COVID-19-crisis. Snelle vooruitgang bij de herziening van de economische governance is van prioritair belang voor het verbeteren van de coördinatie van het economisch beleid. Verdere vooruitgang bij de verdieping van de economische en monetaire unie zou met volledige inachtneming van de interne markt van de Unie moeten verlopen, en op een open en transparante manier ten aanzien van de lidstaten buiten de eurozone.

Gedaan te Brussel,

*Voor de Raad*

*De voorzitter*

---